

Kde je vôľa, tam je cesta...

Na Žabích plesách začiatkom 70-tych rokov, na nohách po vibramách prvé lezecko-chodečky značka Botas.^(alp)

...je obľúbený výrok jedného z mojich lezeckých kamarátov, ktorý jeho platnosť potvrdzuje už pár rokov svojimi výnimočnými lezeckými počinmi a výkonmi. Áno, je to jedna z múdrych právd, ktorá platila, platí a nebude strácať na svojej výpovednej hodnote nič v žiadnej dobe, ktorá príde.

Zostatky kvalitných skôb vlastnej výroby.^(alp)

Abude stále motiváciou všetkým, ktorí sa rozhodli snívať a žiť svoje sny často aj napriek nepriazni osudu, času, alebo doby, do ktorej sa narodili a v nej na ten krátky čas uviazli. Dnešná doba je plná, kedysi až nepredstaviteľných možností, technológií, no tým aj snahy o imidž a konzumu. Doba, ktorá veľa ponúka, no i berie a my na mnohé z toho ľudského a obdivuhodného vo víre a rýchlosti doby pomaličky zabúdame.

Prečítajte si teda tento rozhovor s Ferom Piačkom. Pretože on je jedným z tých, čo staršie časy slovenského horolezectva zažili a svojimi výkonmi a prelezmi i k jeho sláve prispeli. Rozhovor o tom, ako to bolo kedysi. A možno aj vy budete so mnou zdieľať pocity obdivu i rešpektu. Lebo príbehy o tom, ako v podmienkach dôb minulých, keď dnes už horolezecké legendy šli za svojimi snami aj napriek viac než skromným možnostiam, ktoré im doba a vtedajšia situácia ponúkala a veľa krát skôr znemožňovala, tie si to zaslúžia.

A nielen príbehy, hlavne ľudia, ktorí mnohé prekonalí vlastnou zručnosťou a vynaliezavosťou, aby svoje sny len nespívali, ale mohli ich hlavne žiť.

Ferko, v akej dobe si ty vlastne začal liezť?

No, tak to bolo asi v 65-tom roku. A prišli sme k tomu tak... Vtedy sme boli na učilišti vo Vrútkach a bol tam turistický krúžok. Naši vchoši boli pomerne zdatní, a tak aj krúžok mal vysokú úroveň. Chodili sme aj do Tatier. V tej dobe to nebolo ako teraz, keď sú turisti v Tatrách plné chodníky. Učilište malo chatu v Tatranskej Lomnici. V lete sme chodili do Tatier v rámci branného výcviku. Absolvovali sme túry cez doliny, chaty a sedlá. V zime sme tam mali lyžiarsky výcvik. Lyže nám požičali ako vlastne skoro všetko. Lebo my sme, samozrejme, vtedy nemali lyže. Tu sme sa začali s kamarátom Janom Martiniakom z Rajeckých Teplíc venovať turistike. Teraz sa jej vraví vysokohorská, vtedy sa ten termín ešte nepoužíval. Začali

sme uvažovať, že by bolo dobre ovládať horolezecké základy, keď už chodíme na tú turistiku, aby sme si vedeli poradiť, keby niečo. Toto nás vlastne priviedlo k horolezectvu. To som mal 16 rokov. Boli sme aj pozrieť Horolezecký oddiel Kamzíka v Rajeckých Tepliaciach. Do Porúbky sme začali chodiť a skúšať akože liezť. Jeden náš vychovávateľ, Štefan Svateník, nám vtedy dal prvé karabíny, myslím, že ich bolo 5. Samozrejme, ešte vtedy také oceľové. Iné neboli.

Hexentre vlastnej výroby.^(afp)

Špeciálna skoba – takzvaná trávovka.^(afp)

Takže vaša prvá výbava bolo pár karabín. Asi hasičské vtedy...

Ani nie hasičské. Toto boli také děčka (karabína v tvare písmena „D“). Neboli od hasičov, i keď aj s takými sa vtedy liezlo. On to mal od horolezcov z Považskej Bystrice. Boli určené na lezenie, ale ako a kde sa to vyrábalo ti nepoviem, len to, že to vtedy v žiadnych obchodoch nebolo a neviem skadiaľ to mali. V obchode si dostal len tie „hasičáky“. Toto bolo troška lepšie. Expresky (textilné pásky spájajúce lezecké karabíny v dnešnej dobe) sa vtedy ešte nepoužívali. Do skoby sa dávala karabka a do nej lano. A občas, aby to nedrelo, sa dávali dve, alebo sa na predĺženie použila slučka z lana, iné neboli. Kúpili sme si napoly lano a stan. Lano už vtedy nebolo konopné. Už to bola v tom 65-tom umelina. Nevie, kto to vyrábala, či Chemko Humenné alebo Bolatice. Bolo to proste československej výroby.

Takže ste začínali liezť na Porúbke?

Hej, v Manínskej som nepoznal domácich horolezcov, aby mi ukázali kade vedú cesty a tam nebolo vidieť skoby ako v Porúbke. To bola pre začiatočníka bez vypestovanej horolezeckej logiky veľká výhoda Porúbky. Až postupne som sa pod skalou naučil vidieť, že tadiaľto musí viesť cesta, aj keď tam žiadne istenie vidieť nebolo.

Mali ste karabíny od vychoša. A skoby?

No pravda.. Tie skoby sme robili tak, že sme si v robote vzali „vinkel“ alebo „tėčko“

(stavebné oceľové profily v priereze tvaru „L“, alebo „T“), navŕtali diery pre karabínu, ručnou pílkou na železo vyrezali tvar, v peci sme nahriali, trocha nakuli a opracovali pilníkom.

A ako ste si boli istí bezpečnosťou, že keď to zahrievate, vykováte, to potom pri lezení nerupne?

To nikto neriešil, aj neskoršia prax, keď som sa už naučil robiť skutočne kvalitné skoby ukázala, že krehkosť materiálu skoby sa najlepšie zistí pri jej vytĺkaní, vtedy je najviac namáhaná..

Ani ste to nejako neskúšali?

No nieee! Ani sme nemali ako ☺. Ale pri týchto mäkkých skobách nejaké lámanie ani nehrozilo. To bol problém až neskôr. V druhej polovici 70-tych rokov, keď sme začali robiť skoby s kvalitných ocelí. Tam veľmi záležalo na perfektnom tepelnom spracovaní, aby skoby boli správne zakalené a popustené a tak dosiahli optimálnu tvrdosť a pružnosť. (Zdroj

Wikipédia: Popúšťanie je rozžeravenie ocele a jej pomalé ochladzovanie. Používa sa hlavne po kalení, aby sa uvoľnili vnútorné napätia v materiáli). Raz sa mi stalo, že som kdesi videl peknú skobu originál, neviem či z Anglicka, či odkiaľ bola, tak, že ju zoberiem. Tak som po nej šlahol kladivom a uško uletelo preč. Taká

Takéto mačky už za Ferových čias patrili skôr do výbavy horárov ako horolezcov. Nebeský háčik a skoba sú jeho výrobky.^(afp)

Mont Blanc, na nohách mačky vlastnej výroby.^(afp)

bola tvrdá a krehká. Aj s nitmi to bolo podobné. Cesty sme robili zásadne zospodu, bez predchádzajúceho čistenia alebo obzerania zo zlanenia. Nebolo fér používať a osádzať nity. Prvý som osadil taký krátky hrubší klinec, to bol Cassin v Obrovskom kúte v Manínskej, druhý som použil v roku 1980 pri prvovýstupe cesty Speleologická, keď som mal založený pod previsom štvorku hexcenter a hrozilo, že keď tam spadnem a ten hex vytrhnem, skončím na tej spodnej veži. Tak som vysekal a zatĺkol nit a keď som si do neho len sadol, tak sa zlomil. Originál Stubai, rakúsky štvorhran. Našťastie ma chytil ten hex ☺.

Vy ste tie vyrobené veci teda nevedeli vôbec otestovať?

V druhej polovici 70-tych rokov už áno. Dal som otcovi odmerať aj ten ulomený nit, bol zakalený, ale vôbec nebol popustený. Otec robil v kaliarni a on mi vlastne kalil, popúšťal a aj meral skoby, ktoré sme si vyrábali. ►

To sa meralo v rockwelloch (jednotka tvrdosti materiálov) a ten nit mal nejakých 68... a to sa rýchlo zlomí. Je to tvrdé, ale krehké. Optimálna tvrdosť bola 36 – 40.

A aké materiály ste vlastne na výrobu používali?

Na tepelne spracúvané ocelové výrobky sme používali pérovu ocel 14260, 14160 a pod.

Takže ani v zahraničí ste veľa nenakúpili? To vás tak obmedzoval devízový príslub?

No, prvýkrát som sa dostal do zahraničia na devízový príslub roku 1971 s kamarátmi z oddielu do Dolomitov. Tam sme si kúpili prvé duralové karabíny a nejaké slučky rôznych priemerov. Ale iba pár, v rámci možnosti, devízový príslub bol 100 dolárov, tak sme museli šetriť.

To ako, že idem von, tak si musím najskôr dať žiadosť do banky?

No nie idem! „Chcem“ ísť von! Takže museli sme dať žiadosť, že chceme ísť tam a tam a mohol si si vymeniť len toľko, čo ti banka povolila. A ak ti vôbec devízový príslub banka dala, potom si mohol ísť na pasové a vybavovať si vycestovanie. Vonku si oficiálne mohol minúť len tých 100 dolárov, ak si nemal odvalu mať sebou niečo na čierno. Neskôr sme zhľadali devízy, samozrejme, aj bokom, ale vždy skromne. No a na pasovom ťa zase nemuseli pustiť von. Ale ak si nebol vyslovene nejaký provokatér, alebo kriminálnik, tak to väčšinou prešlo. U nás to bolo trochu jednoduchšie ako v Bratislave, kde viac ľudí chcelo cestovať. Tu v Považskej nemali s devízákmi až taký nával. Skôr sme boli výnimky. Vtedy bol život iný. Každý radšej po práci šiel na záhradu alebo na roľu. Nie ako teraz, keď často človek pozerá, čo by kde povyvádza... Neskôr, keď som už bol v horolezeckom mančafte, sa viac cestovalo cez Slovakoturist a tam to vybavovali oni.

S Lackom Makayom, pod Manínskou strážou, 1980, po prvovýstupe Krst na Slniečnych stenách v Manínskej úžine, čoky, hexentre, sedačka Whillans, kopačky.^(afp)

Stalo sa mi, že sme boli v zime v Alpách a keď som išiel vybavovať vycestovanie v lete, súdruh na pasovom ma uvidel, tak hovorí: „A vy čo tu zase chcete, veď ste už raz tohto roku boli vonku!“ Tak to bolo! Vtedy mi šéf z roboty pomohol, šiel so mnou a súdruh mi nadal, čo som neprišiel skôr, že to musí ísť na schválenie do Banskej, potom vytiahol fľašku, poulieval a dostal som to. Raz sa mi dokonca stalo, že si ma na pasovom zavolať šéf a šiel na mňa tak, že keby som tak sledoval, kto sa s kým o čom rozpráva, že by som to mal u nich dobré. Presne ako sa to teraz hovorí a opisuje o tých eš-tébákoch. Tak som hneď všetkým, čo sme šli povedať, že: „Bacha na mňa!“ Až neskôr som si uvedomil, že to mohla byť aj chyba, lebo som nevedel, či niekto iný nebol oslovený tak ako ja. Ale po návrate ma už nikto nekontaktoval. Raz, keď chceli kdesi vonku od nás nejaký Angličani kúpiť ruské titánové šróby do ľadu, sme

sa dohodli na výmene za friendly (dnes bežná a spoľahlivá mechanická istiacia pomôcka do skalných špár), ktoré u nás absolútne nebolo možné zohnať. Chlapík robil vo fabrike Wild Country, tak sme to riskli a fakt nám poslal skoro 2 sady friendov. Na colnici v Žiline sa ma pýtali, že čo to stojí. Ja že neviem, lebo to sa absolútne u nás nedá dostať. Od 500 korún sa už totiž muselo platiť clo. A colník, že teda nech to k niečomu horolezeckému prirovnám. Tak sme povedali, že asi ako skoby, ktoré som ja, tie naše vyrobené, predával po 30 korún za kus. On, že teda dobre, že to je teda podľa počtu menej ako 500 korún dokopy, tak že to bude bez cla ☺! A to možno len jeden friend stál viac ako 500.

A okrem železa to bolo ako, napríklad s úväzmi, lezečkami?

Viazali sme sa lanom akolo tela, sedačky neboli vtedy ešte vôbec. Samozrejme, ešte ani lezečky. My sme ležli vo vibramkách, slovenských vibramoch zo surovej kože. Bolo ich dostať v obchodoch. Mal som také za 180 korún. Ja, ako učeň, som vtedy tretím rokom zarobil do 1000 korún mesačne. Ale prvé mi ešte mamka kupovala, také za 130 Kčs. A keďže to bolo veru dosť peňazí a šetriť sa muselo, tak mi teda kúpila polovičné, čo mi vtedy bolo tak ľúto, až som si poplakal, chalanisko. Veď vibramky, správne, museli byť vysoké, predsa! Teda som riadne šetril na tie za 180 korún, čo som si potom už sám kúpil. Potom sme používali československé botasky od začiatku 70-tych rokov. Na pieskoch babkovské papučky. Dokonca aj v Tatrách. A neskôr tie klasické kopačky na futbal, z ktorých si odrezal štuple, ale guma bola dobrá na trenie a tesne obopínali nohu. A boli československé.

Vklínence vlastnej výroby.^(afp)

Číslo	A	B	C	D	E	F	G	H	X	Y	Z	φ
1	18,5	9,5	4,5	8	4	6,5	3,25	12,5	5,63	6,87	14	5
2	20	10	5	10	5	6,5	3,25	14	6,31	7,69	16	5
3	24	11	6,5	12	6	7	3,5	16	7,21	8,79	18,5	5,5
4	28	13	7,5	12,5	6,25	7	3,5	18	8,11	9,89	20	6

Pol.	C. výkresu (zostavý)	Názov súd.	SAMOSVORNÝ KLIN		ks	Materiál	
Polotovár		Tr. odpady	C váha	ČSN 427305 - 424204.60			
Mier: 2:1	Kreslí	17.5.1978	<i>D. J. J.</i>	Kópiá č.			
	Preskúš.		<i>K. J. J.</i>				
	Norm. ref.						
	Výř. ref.						
	Vedúci			C. transp.			
Popisakého stroja/rovn úrodný podnik Fov. Bystrica	Typ	Dopĺňa		Prídĺm	zmena	teraz	Prílohy
	Názov celku			Starý v.	Nový v.		Dat. Podp. Index
Použitie pri	Skupina		Číslo výkresu		SK-780517		
			Počet listov		List č. KRS4		

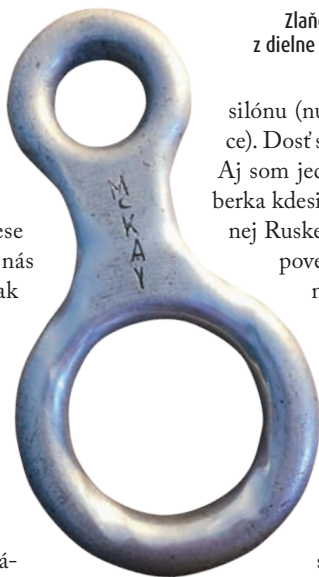
klúče a po fajronte sa robilo. Čosi sa aj popredalo. Myslím, že po 30 korún za skobu. Neskôr, od 1976-teho už tie materiály boli viac prístupné, tak sa začali robiť aj prvé čakany – kópie Pterodaktylov (horolezecké čakany našej domácej handmade copy slovenskej výroby). Najskôr sme mali také tie, čo tu ešte po Hitlerovi z vojny boli, na niektorých ešte aj tie nemecké znaky boli. Pterodaktyly sme niekde okukali od Škótov. Hrot nebol problém vyrobiť, ale trubku na rúčku si potreboval nejak zdeformovať do elipsy. A na lisovní sa vyrábali pre našich súdruhov také okrasné vlašáky, také socialistické prezenty z trubiek, čo pretiahli formou a to sa úplne hodilo na rúčku od čakana. A ako sa kovali skoby, tak sa ukoval aj hrot a lopatka, Kladivko sme dali vyfrézovať. Znitovalo sa to s tou trúbkou a bolo hotovo. Ešte pred tým sa tu dali ako prvé kúpiť tie čakany, čo sa volali Nanga Parbat od Stubai (rakúsky výrobca horolezeckého materiálu). Dovtedy, čo tu bolo, to bolo viac len na turistiku. Ale zase sa neliezli tie ľady ako dnes. Také ešte ani v hlavách nebolo, že by sa to dalo liezť. Veď sa v ľadoch museli sekať stupy a chyty. Mačky boli vtedy bez predných hrotov. Vieš si predstaviť, ako sa to liezlo. Tie stubaiky, čakany boli tiež také skoro turistické, rovné. Tak sme ich nahriali a prihli hroty, ale len tak, aby sa pri používaní nezlomili. Opatrne. V polovici 80-tych rokov sa objavil v Čechách, myslím, že vo Vilemове u Šluknova, výrobca plochých slučiek, skoro ako dnešné, ale zväzovali sa uzlíkmi. Neviem na čo vlastne boli pôvodne vyrábané, či na padáky, či na čo, ale v obchodoch neboli, museli sa ísť kúpiť priamo tam. Začali sa šiť prvé sedačky podomácky. Hlavne u obuvníka. Neskôr aj z pásov do auta, zo škodovky. To vtedy ale ešte vo všetkých autách asi pásy ani neboli ☺. Tie sedačky neboli ako dnes s časťou okolo drieku. To boli len také popruhy okolo nôh a s hrudákom sa to spojilo lanom ►

a nastavil si si to, ako ti vyhovovalo. Keď som sa do tých trakov zapol, tak ma raz brali do helikoptéry a prevracalo ma aj s batohom na chrbte dole hlavou, ale iné nebolo ☺. Prvú originálnu sedačku som si kúpil v Chamonix v roku 1978, takú do pásu Don Willans. A zo začiatku sme sa aj trochu báli, že čo keď spadneme dolu hlavou. Ale Japonec v obchode ma presvedčil, že keď spadneš, tak ti už môže byť jedno či dole hlavou ☺.

A čo stany, bundy, spacáky, prilby, mačky?

V 1966 sme sa ako členovia Kamzika prihlásili na THT na Zelenom plese (Brnčalova chata). Nenašli sme stanový tábor THT, čo bol tak nejak ku Svišťovke a keďže sme ho nevidiac obišli, postavili sme si stan pri Čiernom plese a týždeň sme tam boli a nevyhnal nás nikto, ako by sa to asi stalo teraz. Tak sme začínali. Prvý spacák som mal páperový z pionierskeho tábora, čo mi darovali naši členovia Laco Makay st. a Stázka Ščotková, čoby pionierski vedúci. Ťažký, ale bol dobrý. Ďalšie už som si dal šit' Slávovi Drlíkovi v Tatrách. Vtedy sa celkom dosť šilo na Slovensku. Páperové bundy aj spacáky. Šili sa aj akoby sériovo, ale aj na objednávku, keď ti ten rozmer nesedel. Napríklad Fatran Ružomberok šil aj bundy aj slonie nohy (skrátaná úsporná verzia spacáku len na polovicu tela) aj žďaráky z takého pevného

Zlaňovacia osma Laca Makaya ml. z dielne Milana Hurtíka zo Vsetína. (alp)

silónu (núdzové bivačovacie vreče). Dosť sa šilo aj kde-kade doma. Aj som jednu vetrovku z Ružomberka kdesi na Kaukaze predal jednej Ruske, keď mi Milan Kriššák povedal, že nech predám, že mi ušije lepšiu. A ušil. Dosť ľudí doma šilo. Obľúčenie, aj spacáky. Stany sme mali síce ťažké, pláténé, ale možno častokrát aj lepšie ako dnes. Ale to sa nešilo. To bolo aj v obchode. Neskôr už boli tie silónové aj s tropikom. No a prilby.

Najskôr sa používali tie banické s uchytением na karbidku (karbidová lampa je zdroj svetla založený na spaľovaní acetylénu, vyrobeného hydratáciou karbidu vápenatého

používaného v baniach). Ja som mal prvú od niekiaľ z horskej služby a potom boli tie východonemecké, čo neboli tak ťažké ako ešte neskôr dostupné Cassid-y, známe „žaluďovky“. Nevie, ako by prešli testami, ale boli dobré. No a samozrejme sme si tam pomalovali všelijaké cocotiny na ne ☺! Mačky sa zle robili. Je to strašne pracné. Najlepšie bolo si ich kúpiť, aj keď sa to strašne rýchlo zničilo.

Spomínal si, že vám aj kdekto pomáhal, keď ste si tie veci vyrábali...

Keď sa tak spätne pozriem, tak sa mi zdá až neuveriteľné, ako nám tí ľudia fandili. Jasné, že tú fľašku si im za ochotu dal ☺. Ale či pri výrobe, či pri vybavovaní... A to ti teda mali čo závidieť, keďže ty si cestoval a oni nie, aj tak tá podporovali. V čom mohli, v tom pomohli... Tie medziľudské vzťahy boli úplne iné ako teraz. Samozrejme, všade si musel niekoho poznať. Ani si nemohol každý robiť v práci, čo chcel. Ale keď si niečo chcel a niekto ti pomáhal, šéf o tom vedel a mohli sme veľa. Konštruktér ti rád nakreslil, vo výrobe pri vymýšľaní materiálov a skúšaní ich to bavilo ti pomáhať. Všetka česť tým ľuďom.

Áno, všetka česť a rešpekt k ľuďom z tejto, ale aj iných dôb. Možno jednoduchších, ťažších, ale snáď aj tým akosi ľudskejších dôb. Každá doba má svojich ľudí. Aj tá naša uponáhľaná je plná obyčajných ľudí i výnimočných frajerov a netvrdím, že ľudskosť sa vytratila. Len akoby ju bolo medzi tými imidžovými prikrášľovanými zážitkami a „extrémne hustými 4K výkonmi“ občas menej cítiť. Preto sa občas vyberiem ju dočerpať do časov minulých a odchádzam z týchto výletov s pocitmi motivácie, obdivu a pokory k námahe a nezlomnosti tých, ktorí si vedia poradiť aj keď sa mnohé zdalo takmer nemožné.

Ako keď jeden z „Pavúkov“ vrazil: „Nemožné je len jedna z možností!“ ■

